

Folkeskolen. Der er stadig klassisk uddannelse og Pisa-test på programmet, men eleven er kommet i centrum for læringen, og skolen er blevet åbnet over for omverdenen. Professor Kirsten Drotner om de to modstridende tendenser i indholdet i den nye folkeskolereform.

Farvel til Gutenberg og Grundtvig

Af VIBE TERMANSSEN

Debatten om dannelsesidealet om, hvad det er, eleverne skal lære, har raset ikke bare i årtier, men i århundreder. Og den raser stadig, hvilket den nye reform også bærer vidnesbyrd om: mere dansk og matematik, mere sprog end tidligere, og mere bevægelse. Men reformen rummer også noget andet, noget nyt: Den åbne skole og den understøttende undervisning, hvor man dels inviterer andre fagpersoner ind i skolens rum, dels tager eleverne med ud i samfundet.

»Hvis man ser på folkeskolereformens indhold, falder det i øjnene, at man i højere grad end tidligere prøver at sætte den lærende – eleven – i centrum,« siger Kirsten Drotner, der som professor, dr.phil. i medievidenskab på Syddansk Universitet i Odense, blandt andet har forsket i, hvordan og hvor børn lærer.

»I den nye reform ser vi tegn på en helt ny vision for, hvordan børn lærer. At de kan lære mange steder, også uden for skolen. OECD har kørt et kæmpe projekt, der skulle forsøge at definere, hvad vores børn skal kunne i fremtiden: det 21. århundredes kompetencer eller fremtidens kompetencer. De kom frem til, at børn skal lære at samarbejde med andre, også når de ikke kan se hinanden, at de skal kunne aflæse verden omkring sig samt selv medvirke til at skabe viden. Det, at de selv skal kunne producere viden, man kan kalde det produktiv eller performativ læring, er afgørende forskelligt fra de seneste 200 år, hvor eleverne har skullet reproducere eksisterende viden, som med udenadslære af salmevers og kongerækker,« siger Kirsten Drotner.

– Men der er også kommet mere dansk, matematik og sprog i den nye folkeskole?

»Ja, der kører to tendenser sideløbende, hvilket også er afspejlet i reformen. Både i OECD, USA, Australien og Canada har man erkendt, at fremtidens læring bør være mere produktiv eller performativ. Men samtidig er der en tendens til at gå tilbage til en forståelse af skolen, som den var for længe siden.

Man ser det klartest med Pisa-testen, hvis rationale er, at man skal kunne noget bestemt, inden for bestemte fag, og at resultatet skal evalueres, altså testes. OECD spiller en enorm rolle for skolepolitikudviklingen. Og det sjove er, at de både står for alt det med ranking og Pisa og så videre, det man kunne kalde uddannelsessporet, og samtidig står for det modsatte, med det 21. århundredes kompetencer, altså det vi kunne kalde læringssporet.«

Små film på telefonen

Når skolen altid har været en værdimæssig kampplads, skyldes det naturligvis, at kampen om, hvad vi skal proppe ind i hovederne på børnene, i virkeligheden handler om, hvordan vi gerne vil have, vores samfund skal se ud i fremtiden, hvor

Børn skal lære at samarbejde med andre, også når de ikke kan se hinanden, at de skal kunne aflæse verden omkring sig samt selv medvirke til at skabe viden, har OECD fundet frem til. Her er en skoleklasse folketingspolitikere for en dag. »Hvad mener statministeren om aktiv dødshjælp?«

FOTO: SCANPIX

man må formode, at de, der er børn nu, overtager styringen.

Museums- eller virksomhedsbesøg eller en tur i skolehaverne har været del af skolen mange steder længe, men først nu er det blevet formaliseret. Pædagoger har også længe været tilladt i indskolingen, men nu, med længere skoledage

og mere bevægelse, er de blevet inddraget endnu mere. Ambitionen er selvfølgelig også at få andre faggrupper end pædagoger ind i folkeskolen. Og tanken om, at skolen ikke er lukket om sig selv, men kan samarbejde med det øvrige liv udenfor, viser, at man er opmærksom på, at børnene har nogle andre ressourcer, når de er andre steder, res-

sourcer, som vi også er nødt til at tage alvorligt, fordi de er afgørende for at udvikle det, OECD kalder fremtidens kompetencer.

Når man ikke kun diskuterer pensum, altså dannelsesideal, men også åbner skolen op, får den nye generation nye muligheder for at lære på andre måder.

»Skolereformen er ikke en fuldstændig revolution, der er stadig meget fokus på det, vi kunne kalde Pisa-sporet. Men den åbne skole og understøttende undervisning åbner til det 21. århundredes kompetencer: at børn skal blive meget bedre til at rumme og anvende de midler, de har til rådighed for at forstå verden omkring sig samt selv bidrage til denne verden. Det handler ikke bare om at få adgang til computere og internettet, men også om at vide, hvilke spor de efterlader på Facebook, og hvordan de kan anvende de mange medier til at skabe og dele viden. Og de moderne medieteknologier lærer de i høj grad at bruge uden for skolen, for eksempel ved at spille computerspil med deres kammerater eller redigere små film på deres mobiltelefoner,« siger Kirsten Drotner.

– Og det skal de kunne ifølge det 21. århundredes kompetencer?

»Ja, de skal selv være i stand til at producere viden ved hjælp af ord, billeder, tekst, lyd og tal, så de kan blive bedre til at kommunikere med hinanden over lange afstande. Og dér er der jo klart en udfordring i forhold til det danske skolesystem, der er bygget på Gutenberg og Grundtvig, altså på, at viden kommer fra bøger (Gutenberg) og på troen på den personlige interaktion, det talte ord (Grundtvig). Hele vores skolesystem er bygget op omkring samtalen mellem læreren og eleverne og mellem eleverne indbyrdes. Den eneste måde, de kan opnå det 21. århundredes kompetencer på, er ved at kunne håndtere de moderne medier. Og med den åbne skole ser vi tegn på, at politikerne godt ved, at vi ikke kan tænke skole på den måde, vi har gjort det de sidste 200 år med, at eleverne kommer ind i et rum, slår op i en bog og taler med læreren eller går i grupper.«

Visionen er, nu som altid, at give børn de rette redskaber, så de kan klare sig som voksne. Men i det ligger der også et kæmpe ansvar med forventningen om, at de skal være nyttige samfundsborgere, når de skal overtage samfundet, hvad enten det handler om at være effektiv og dygtig og kunne udkonkurrere de flittige indere og kinesere (uddannelse) eller om at have brede livskompetencer, så de kan tjene samfundet og blive gode forældre (dannelse).

Udfordring for lærerne

En logisk konsekvens af det store ansvar er præstationskulturen og måske endda motivationskrisen, hvor den nederste fjerdedel af eleverne i gymnasierne slet ikke magter presset, mens den øverste fjerdedel får stress af det, og den midterste halvdel stempler ind og ud af undervisningen, fordi de også selv har ansvaret for at motivere sig til at nå målene.

»Men det med at åbne skolen op og tage afsæt i dem, der skal lære noget, og ikke i skolen som institution, er også en måde at begynde at tage fat på motivationskrisen på. Det er jo ikke, fordi børn og unge mangler motivation for at lære noget, men nogle gange, når de lærer allermest, er det, når de tror, de ikke lærer noget. Den åbne skole er en måde at prøve at finde ud af, hvor elevernes motivation er, og så prøve at få det ind i skolen. Mange af de kompetencer, børn har brug for i fremtiden, over de sig mere på i fritiden end i skolen.«

Det er lidt ligesom dengang man talte om læringsstile, og nogle børn skulle hoppe, mens de øvede gangestykker, mens andre skulle sidde stille. Og så alligevel ikke, for læringsstilene var tænkt inden for skolen, mens den åbne skole og understøttende undervisning åbner skolen over for samfundet og dermed kunne blive en ny måde at tænke skole på.

Et af målene for den nye folkeskolereform er, at hver enkelt elev skal lære så meget, eleven overhovedet kan. Det kræver selvsagt nogle helt fantastiske dygtige lærere at få det bedste frem i alle elever. Og opgaven bliver ikke lettere af, at den nye reform faktisk kører de to spor, PISA-sporet og læringssporet, sideløbende. De to udelukker jo ikke hinanden: optimalt understøtter de hinanden, men der er meget, der skal klappe hele vejen gennem skolesystemet, hvis det skal lykkes. Og samtidig er lærernes opgave med information og kontakt til forældre og elever ikke blevet mindre, selvom den nu skal foregå inden for normal arbejdstid, mens læreren befinder sig på skolen.

»Internationalt er der uddannelsespolitiske visioner og ambitioner om at lære noget andet end tidligere. Og for at opnå det er det en god idé at åbne skolen mere op, og at lærerne tager de nye læringsmetoder med hjem på skolen bagefter. Skolens mure skal simpelthen være mere porøse.«

– Og lærerens rolle?

»... er meget udfordret. For det er jo stadig læreren, der er katalysator for den læring, der foregår i skolen. Man taler meget om klasserumsledelse, men vi ved jo godt, at læreren ikke kan lære eleven noget, eleven kan kun selv lære noget, men læreren skal sætte rammerne for det. Forskningen i det forskningscenter jeg leder, DREAM, viser, at det er blevet en mere kompleks opgave at være lærer, fordi du ikke bare skal være herre i dit eget klasselokale og dit eget fag, men også skal kunne se de læringsmuligheder, der ligger andre steder, samle dem op og anvende dem.«

– Og tilpasse dem de enkelte elever, der er forskellige og lærer på forskellig vis?

»Ikke bare de enkelte elever, men gruppen. I det 21. århundredes kompetencer ligger også en slags opgør med individualiseringen og en erkendelse af, at ingen bor på deres egen læringsø. Det, vi skal kunne i fremtiden, er at relatere det, vi selv lærer og forstår, til det, andre ved, kan og forstår. Og kunne samarbejde med dem.«